

Peyzaj Tasarımı ve Feng-Shui

E. Erdoğan¹

L. Erdinç²

¹Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara

²Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Tekirdağ

Feng-shui bir tasarım kavramı olarak şehir bölge planlama, mimarlık, iç mimarlık ve peyzaj mimarlığı gibi tasarım meslek disiplinlerini ilgilendiren geniş kapsamlı bir olgudur. Feng-shui mekan tasarım ilkelerini içeren ve temel ilkeleri; doğayı gözlemek, doğayla uyum sağlamak ve doğayı tahrip etmemek olan bir yaklaşımdır. Bu ilkeler onu sadece bir hobi, sanat ya da mistik bir inanç olmaktan çıkarmaktadır. Bugün gündemden düşmeyen ve araştırma konularının başında yer alan sürdürülebilir tasarım, ekolojik planlama, ekolojik tasarım ve ekolojik yerleşimler kavramlarının temeli uzakdoğuda ilk kez yüzyıllar önce ortaya çıkan bu felsefeye dayanmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, feng-shui teorilerini ve uygulamalarını peyzaj tasarımı kapsamında değerlendirmek ve açık yeşil alan tasarımında en ideal feng-shui modellerini ortaya koymaktır. İlk bölümde kavramsal açıklamalar yapılmış ve feng shuinin tarihi süreç içindeki gelişimine değinilmiştir. İkinci bölümde uluslararası ölçekte gerçekleştirilen örnek uygulamalara yer verilirken son bölümde ise peyzaj mimarlığı açısından kullanım alanlarına ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tasarım, Feng-Shui, Ekolojik Tasarım

Landscape Design and Feng-Shui

Feng-shui is a comprehensive concept dealing with design professions such as city and regional planning, architecture, indoor design and landscape architecture as a design phenomenon. It is also a design concept including space design principles whose main design aims are observing nature to ensure balance with nature and conserving nature by designing harmonies environments with nature. These principles make feng-shui extracted only from being hobby, mystical belief or art. Many actual design approaches such as sustainable design, ecological settlements, ecological planning and design were based on this philosophy which appeared centuries ago in the Far East. The main aim of this study is to evaluate the theoretical base and the implementations of feng-shui and to determine the ideal feng-shui models in open green space design approaches. At the first stage conceptual explanation about feng-shui and the development of feng-shui through history was set. At the second stage experiences and application at international stage were discussed. And, finally the usage of feng-shui in landscape architecture design was evaluated and proposals were offered.

Keywords: Design, Feng-Shui, Ecological Design

Giriş

Feng-shui, eski çin felsefesine göre; mimari yapı ve yakın çevresinin şekillendirilmesi olup tasarımın temeli; astronomi, doğa gözlemi, coğrafya ve insan davranışlarına dayanmaktadır. Yapı, insan ve doğa arasında dengeyi kurmak için uyumu yakalamayı hedeflemektedir. Farklı araştırmacılar tarafından mimari çalışmalarda, yapı, insan, mekan ve doğa arasındaki uyumu sağlayarak şans getirmeyi amaçlayan tasarım aracı olarak da ifade edilmektedir (Mak ve Thomas, 2005).

Feng-shui bir anlamda Uzakdoğu öğretilerinin temel ilkesi yin ve yang dengesinin doğal öğelerin de kullanımı ile yapı ve çevre düzenlemesine uygulanmasıdır. Çin felsefesine dayanan ve süreç içinde batıya da yönelen içsel düzenleme-iyileştirme yöntemi başka bir deyişle “yerleşim sanatı”, nesnelere doğru yere yerleştirilmesi ve yeryüzüyle uyum içinde yaşama sanatı olarak tanımlanmaktadır.

Chi (yaşamsal enerji) düzeyini arttırmak için kullanılacak temel feng-shui araçları; renkler, aynalar, aydınlatma elemanları, kristaller, bitkisel materyal ve evcil hayvanlar, su yapıları ve sanatsal objeler olup feng-shui uygulamalarında mekanların düzenlemesine pozitif etki katan elemanlar olarak değerlendirilmektedirler (Collins, 2000). Feng-shui, yaşam mekanları gibi küçük ölçekler ile yerleşim alanları gibi büyük ölçekleri de kapsamakta olup “Chi” yani evrensel yaşam enerjisini temel almaktadır.

Chi enerjisi yin ve yang olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunlar da çevre kapsamında birbirinin devamı ve tamamlayıcısı zıtlıkları içermektedirler. Yaşam-ölüm, yaz-kış, yerküre-gökküre ve dağlar-ovalar bu kapsamda verilebilecek diğer örneklerdir. Feng-shui’de pusula ve form ekolü olmak üzere iki temel ekol bulunmaktadır. Pusula ekolünde uygun yer ve yönleri bulmak için pusuladan yararlanılırken; form ekolünde arazinin biçiminin incelenerek bu doğrultuda uygun yer ve mekan seçimi ana ilke olmaktadır (Webster, 2002).

Form ekolüne göre, yerleşim alanlarının yer seçiminde yön en önemli unsurdur. Bu amaçla en uygun yön güneydir. Dört ana yön kuzey (arka), güney (ön), doğu (sol), batı (sağ) olarak kullanılmaktadır. Bu yaklaşımlarda izlenen yöntem ve kriterler bütünü ile ekolojik tasarım kriterleri ile örtüşmektedir.

İnsanların konut bahçelerinden yaşadıkları diğer dış mekanlara kadar uzanan tüm açık ve yeşil alanlar onların dünyaya bakış açılarını yansıtmaktadırlar. Feng-shui tasarım kriterlerine göre düzenlenen mekanlar ile yaratıcılığı teşvik eden enerji ve motivasyonu yüksek tutan mekanlar yaratılarak; mutlu ve sağlıklı bir ortamda yaşama olanağı sunulmaktadır. Feng-shui tasarım ilkeleri ekolojik peyzaj tasarımı ilkeleri ile de örtüşmektedir. Mekanı doğal unsurları göz önüne alarak biçimlendirmek, yönlendirme, gün ışığının etkin kullanımı, su yüzeyleri ile mekana ses ve canlılık katmak, bitkisel materyalin form, renk, doku ve koku özelliklerinin kullanılarak mekana pozitif huzurlu ferah bir nitelik kazandırılması feng-shui kapsamında tasarımın temel ilkeleri olmaktadır.

Mimari Tasarım Aracı Olarak Feng-Shui

Feng-shui de Dünya sonsuz enerji kaynağı olarak görülmektedir ve bu enerji sürekli hareket halinde olmalıdır. Mekan tasarımı ve biçimlendirilmesi de bu akışı sağlayacak şekilde yapılmalıdır. Tasarım zinciri, çevrenin, dış mekanın ya da yapının formunun belirlenmesi, yönlerin etkin ve doğru kullanımı ile başlamaktadır. Rio Cidoncha ve ark. (2007)’na göre; form analizi yapı tasarımında en önemli yaklaşımdır. Yapısal form analizinde, yapı yüksekliği, sayısı ve yapı bütününe orantılı ve belli bir form özelliği taşıyor olması gerekmektedir. Form seçimi, stabilite, denge ve eşbiçimliliğe bağlıdır. Stabilite gereği, her katın yaklaşık aynı ölçüde ve dengeli olması ile formların belli bir düzende olacaktır. Tasarımda, dolaşım/sirkülasyon, yönlenme ve yer seçimi temelde ele alınması gereken diğer unsurlardır (Rio-Cidoncha ve ark., 2007).

Tasarlanan yapının form seçimi, kat yükseklikleri ve genel biçim özellikleri açısından dengeli bir görünüm ve kitleye sahip olması gerekmektedir. Daha basit, tanımlı ve net formlar hem algısal açıdan hem de psikolojik açıdan rahatlık sağlayan formlardır. Yapıların biçimsel, hacimsel ve kitlesel anlamda uygunluğu ve birbirini tamamlayan formlara sahip olması da dingin ortamların oluşumunu destekleyecek, böylece okunur, belirgin, yönlendirici, pozitif, tanımlı dolayısı ile de huzurlu ve uyumlu mekanlar oluşacaktır.

Feng-shui Uygulamaları

Geleneksel feng-shui Çin’de 3000 yıl öncesine dayanan bir yaklaşım olup mekan seçimi ve yerleşiminde kullanılmıştır. Çin’de bir çok binanın feng-shui prensiplerine göre tasarlanmasına karşın bugün bu konuyla ilgili çok fazla bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Amerika’da ise özellikle 1980’li yıllarda feng shuinin modern yorumlamaları uygulanmaya başlanmıştır (Jeffreys, 2000).

Feng-shui ilkelerine göre tasarlanan yerleşim alanları uzakdoğuda, insan ve doğanın birlikte biçimlendirildiği ideal peyzaj modelleri olarak kabul edilmektedir. Japonya’da Okinawa’da kent planı ve köy yerleşimleri hatta orman alanlarının yönetimi bile feng-shui yaklaşımları doğrultusunda yapılmış ve II.

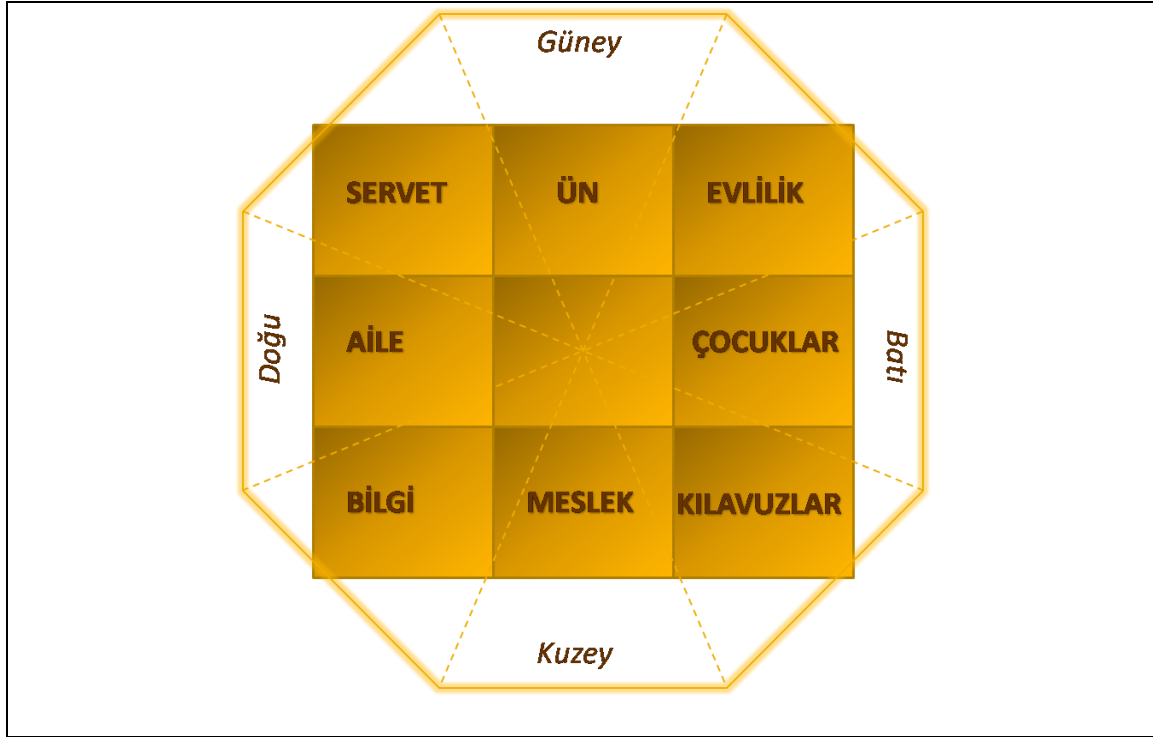
Dünya savaşına kadar yerleşmeler bu özelliğini korumuştur. İdeal feng-shui arazi yerleşiminde topografya tepelerle çevrili olmalı ve yerleşim tepelerle çevrili arazinin ortasında yer almalıdır; ancak Ryukyu Adaları için yapılan çalışmada arazinin düze yakın olması nedeni ile feng shui'nin ideal habitatını sağlamak için yerleşim yeşil alan zonlarıyla oluşturulmuştur. Bu zonlar aynı zamanda şiddetli rüzgarlar ve tayfunlardan korunma özelliğine sahip olmuşlardır. Burada topografya ve iklim özellikleri önemli bileşenler olarak ele alınmıştır. Ejderhannın damarları olarak nitelendirilen tepelerin sırtları yerleşim alanlarını çevrelemesi gereken zonları ifade etmektedir, yeşil alanlar ise yaşam enerjisinin akışını sağlayan alanlardır. Su yüzeyleri ise sağlığı sembolize ederken yerleşim alanlarının önünden geçen su yüzeyleri feng shui'nin önemli peyzaj elemanlarıdır. Su yüzeyleri ile birlikte yapay donatılardan köprü, pagoda, pavyon gibi yapısal öğeler de yardımcı bileşenler olarak değerlendirilmiştir. Güney Kore'de yapılan bir çalışmada ise bitkilendirme hem peyzaj onarımı hem de yaşam enerjisi sağlaması için kullanılmıştır. Çin, Hong Kong ve Güney Kore'de bu anlamda bitkilerin hem sembolik hem de işlevsel özelliklerinden yararlanılmaktadır (Chen ve ark., 2007).

Lau ve ark. (2005), Çin'in kuzeyinde yer alan Fujian yerleşiminde feng-shui uygulamalarının izlendiğine değinmektedir. Bu çalışmada güncel modern tasarım yaklaşımlarının yasalarıyla feng-shui yasalarının ortak özelliklerinden söz edilmektedir. Fujian'da yapılan çalışmada yapı formları ve yerleşim şekillerinde sürdürülebilir tasarımın genel ilkelerinden olan; kaynakların etkin kullanıldığı, dönüşlü yapı malzemesinin kullanıldığı, doğaya ve habitatlara duyarlı, ekolojik elemanlardan vejetasyon ve hayvan varlığına saygılı, hakim rüzgar yönü ve güneşlenme yönlerine göre yerleştirilmiş, sosyal niteliği olan sürdürülebilir

bir kent gelişimine olanak tanıyan bir yapıda geliştiği ortaya konmaktadır.

Feng-shui uygulamalarında kullanılan önemli araçlardan birisi de Bagua haritasıdır. Harita feng-shui'nin yerleşim kılavuzu olarak kullanılmakta ve çevrenin günlük yaşam ile nasıl ilişkilendirileceğini sembolize etmekte olup sekizgen şeklinde 9 kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar; kariyer, bilgi, aile, sağlık, ün, ilişkiler, çocuklar, kılavuz ve servettir (Şekil 1). Bu kategoriler mekanı sembolik olarak bölerek tanımlamakta ve hem iç mekanda (ör. yapı içerisinde) hem de dış mekanda (ör. bahçe içerisinde) her birinin yerleri bulunmaktadır. Bu kategorilere ayrılan yerleri tasarlarırken 5 elementin (ağaç, ateş, toprak, metal, su) denge içinde kullanılması gerekmektedir. Beş element yer yüzünde de kendi dengesini kurmuş ve bu şekilde çalışmakta; bunun aynı şekilde dış mekan tasarımına da yansıtılması gerekmekte ve birliktelik çalışarak dengeyi ve uyumu yakalamaları amaçlanmaktadır. Aksi takdirde birbirlerini yok edecekleridir (Lawler ve Ziegler, 2004).

Pa-kua Çin kültüründe sekizgen bir simgedir. Sekizgen her bir yüzü yaşamın önemli bir alanını temsil etmektedir. Form olarak sekizgen bir mekanın planı üzerine yerleştirilerek kullanılabilir (Webster, 2000). Webster (2000), 5 elementin dengesini şu şekilde açıklamaktadır: ağaç yanarak ateşi yaratmaktadır, ateş sonuna kadar yanarak toprağı oluşturmaktadır, topraktan metal (altın, gümüş vb.) çıkmaktadır ve ergiyen metalden simgesel olarak su oluşmakta, sonuç olarak besleyici su ağacı yani bitkileri geliştirmektedir. Dolayısıyla sürekli olarak dönen bir enerji çemberi oluşmaktadır. Yok edici döngü ise; doğal dengenin bozulması ya da tahrip edilmesi sonucunda oluşmaktadır. Su ateşi söndürmekte, ateş metali eritmekte, metal ahşabı (ağaç) kırarak, ahşap (ağaç) toprağa nüfus etmekte ve toprak su tarafından emilmektedir.

Şekil 1. Pa-Kua haritası (Webster, 2000)

Figure 1. The Pa-Kua map

Materyal ve Yöntem

Araştırma materyalini ideal bir dış mekan tasarımı için kullanılan yapısal ve bitkisel peyzaj elemanları oluşturmaktadır. Bu elemanların, feng-shui ilkelerine göre mekan düzenlemesinde ne şekilde değerlendirilebileceği analiz edilmektedir. Tasarımda kullanılan peyzaj elemanlarının ölçü, biçim, renk ve doku özellikleri, feng-shui ilkelerine göre farklı dış mekan örneklerinde değerlendirilmiştir. Çalışmada önerilen dış mekan organizasyonun akış şeması Şekil 2'de verilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Uluslararası düzeyde yapılan çalışmalar incelendiğinde feng-shui'nin tasarım aracı olarak iç mekan ve dış mekanların biçimlendirilmesinde ne şekilde kullanıldığı ortaya konmuştur. Bu ilkelerden yola çıkılarak peyzaj tasarımı için öneriler geliştirilmiştir.

Feng-shui bahçeleri ya da açık mekanları doğallık ruhu taşımaktadır. Tasarımda geometrik formlar batılı ülkelerdeki gibi kullanılmamaktadır. Örneğin bir İngiliz bahçesi

gibi formal ya da Avrupa bahçe örneklerinde olduğu gibi tasarımda yapaylık söz konusu değildir. Bu bahçeler Avrupa bahçelerinde görülen keskin köşeler, uzun düz çizgilerden uzaktır. Pek çok kültürde bitkilere önemli anlamlar yüklenmektedir. Bunlara örnek olarak kimi şifalı bitkiler bu özellikleri ve uzun ömürlü olmaları gibi nedenlerle özel olarak saygı görmektedirler. Sparks (2008)'a göre; örneğin Çin'de çam ağacı (*Pinus sp.*) uzun yaşamı simgelemekte, bu nedenle de bahçelerde sıkça bu bitkiye yer verilmekte; bunun yanında kullanıldığında bahçe sahibine uzun yaşam enerjisi verdiğine inanılmaktadır.

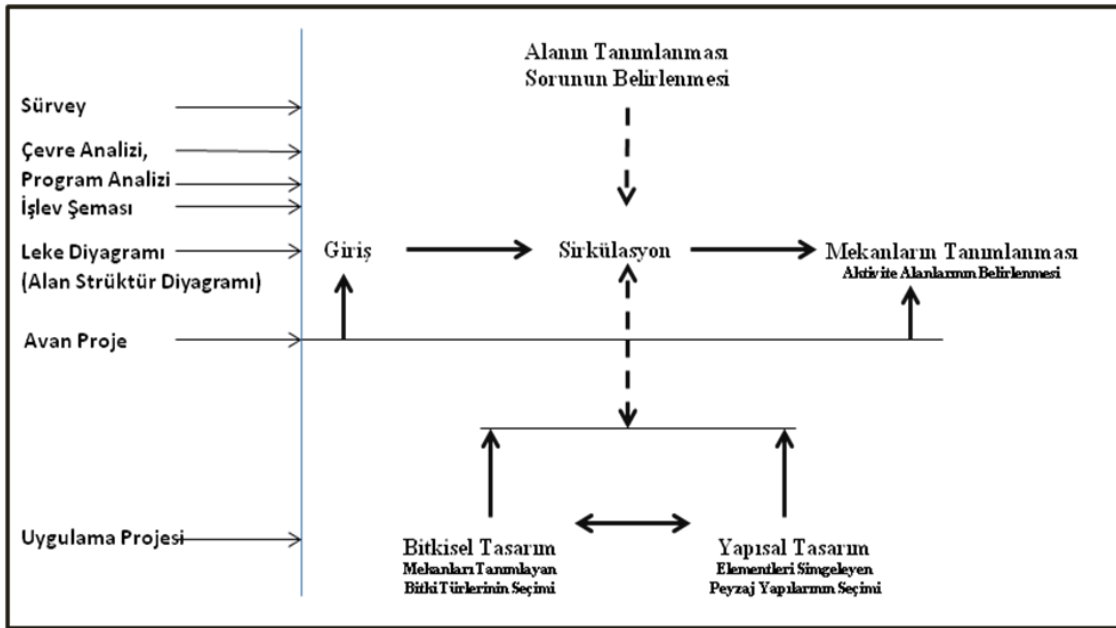
Feng-shui kapsamında bahçe tasarımında ele alınan temel ilkeler;

- enerji akışının sağlanması
- yin ve yang dengesinin iyi kurgulanmış olması (karanlık-aydınlık, yumuşak-sert, doluluk-boşluk, durgunluk- hareketlilik vb),
- birlik, uyum ve çeşitlilik ile 5 elementin üretici döngüsünün sağlanıp tüketim döngüsünün kontrol altına alınmış olması,

- yükseltmeler, su, yapı ve bitkisel materyalin ise peyzaj tasarımının ana elemanları olarak değerlendirilmesidir.

Feng-shui ile bahçe tasarımı, doğayı rekreasyon amaçlı şekillendirmek değil bahçede kullanılan formlarda, kullanılan malzeme ve biçimlerde doğanın ruhunu yakalamaktır. Güzel, düzenli, bakımlı ve sağlıklı tasarlanmış bir alan yaratmak için bitkisel materyal ve peyzaj yapıları belli bir estetik duyarlılık oluşturacak biçimde bir araya getirilerek bütüncül bir tasarım ile arazi ve yapılarla uyumlu olarak açık-yeşil alan oluşumu temel hedefdir. Doğal formları kullanarak feng-shui ile tasarım yapmak için 5 elementten yararlanılması ön koşuldur. Ayrıca tasarımın pek çok aşaması bulunmaktadır ve her birinde feng-shui kurallarına uyum göstererek ilerlemek gerekmektedir.

Dış mekanda tasarım yaparken ana hedef “chi” enerjisinin (çevreye uyum ve denge getiren pozitif yaşam enerjisinin) artmasını sağlamak ve yeşil alanda rahatça dolaşmasına/akmasına izin vermektir. Çünkü Çin felsefesinde; “chi” bulunduğu mekana ve orayı kullanan kişilere, hayata ve çevreye şans, servet ve sağlık getirdiğine inanılan bir yaşamsal enerjidir. Chi’yi engeleyecek bariyerlerden kurtulmalı ve çok hızlı akmasını sağlayacak düz-doğrusal yollardan ve akış izlerinden de kaçınılmalıdır. Feng-shui tasarımlarında gerek iç mekanda olsun gerekse dış mekanda chi nin akışını engellemeyecek ve çok hızlandırarak akıp gitmesini önleyecek yaklaşımlar bulunmaktadır (Lawler ve Ziegler, 2004).

Şekil 2. Dış mekân organizasyonu akış şeması

Figure 2. Flow diagram of outdoor design

Yer Seçimi; Bahçelerin yer seçiminde korunaklı bir alanda olmalarına özen gösterilmelidir. Çok yüksek katlı binalar, karayolu yakını gibi alanlar tercih edilmemelidir. Form olarak kare veya dikdörtgen bahçe şekilleri bagua haritasının uygulanmasında kolaylık sağlayacağı için uygun formlardır. Ancak diğer formlarda veya

tamamen şekilsiz alanlar bile bölünerek bu formal yaklaşım uygulanabilmektedir (Lawler ve Ziegler, 2004).

Keskin yüzeyler ve düz yüzeylere sahip olan bahçeler tasarımda önerilmemektedir. Bu nedenle sadece çim yüzeye sahip olan alanlar tercih edilmemeli bunun yerine kademelendirilmiş bitki yüzeyleri kullanılmalı,

bitkilerin boylarına göre hiyerarşi olacak şekilde gruplandırılarak düzenlenmeli, monotonluğu ve tekdüzeliği kırmak için informal yollar, çeşme vb. plastik objeler kullanılmalıdır. Parkın ya da bahçenin komşu parseller ile arasındaki uyum ve birlik de önemlidir; uyum ve düzen beraberinde güzel tasarlanmış peyzaj birimlerini getirirken karmaşa da yeni karmaşaları getirecektir bu nedenle parseller arası uyum sağlanmalıdır.

Tema seçimi; Bahçede farklı temalar da seçilebilmektedir. Örneğin, pasif kullanımlar ve dinlenme önemli ise, zen ve taoist bahçeler uygulanabilmektedir. **Zen bahçeleri;** iç dünyasıyla bağlantı kurarak aydınlanmak isteyen insanlar için uygun ortamlar sağlamakta olup taş, kum, kaya gibi doğal ve güçlü etkiye sahip peyzaj elemanlarının kullanılmasıyla gerçekleştirilebilmektedir. **Taosit bahçeler;** ise daha çok doğaya odaklanmışlardır ve doğanın aynı biçimde bahçe ortamına yansıtılması ile oluşturulabilmektedirler. Bahçeden ürün almak isteniyorsa sebze bahçeleri ya da aroma terapi bahçeleri önerilebilmektedir. **Aromaterapi bahçelerinde;** lavanta (*Lavandula sp.*) veya turuncgillerden seçilen bitkiler kokularıyla rahatlatıcı etki yaratmakta; aynı zamanda ürünleri kullanılabilir. **Sebze bahçeleri;** ev için ürün alınmak istenildiğinde mutfakla bağlantılı olarak tasarlanmalıdır. **Kuş bahçeleri;** kuşları meyveleriyle cezbedebilecek bitki türleriyle oluşturulabilmekte, **kelebek bahçeleri;** farklı renkteki kelebekleri bahçesinde toplayabilecek ortamlar yaratmaktadır. Bu nedenle farklı çiçekli bitkilere yer verilmelidir (Lawler ve Ziegler, 2004).

Giriş ve Sirkülasyon; Girişler yumuşak, informal çizgili yollarla oluşturulmalıdır. Açık geniş ve karşılayıcı olmalıdır, bahçe içine girenler için hoş karşılandıkları bir mekan hissi yaratılmalı, karmaşa olmamalıdır. Dar ve uzun yollar limit etkisi yaratarak kişilerde olumsuz duygular uyandırmaktadırlar. Ayrıca tamamen bitkiyle doldurulmuş girişler açıklık duygusundan uzak olacağı için feng-shui bahçelerinde istenmeyen uygulamalardır. Bitki ve çalılar bahçe girişini bloke etmemelidirler.

Bu kapsamda kaktüs, yucca (*Yucca sp.*) ve benzeri bitkilerin girişlerde kullanımı önerilmemektedir (Sparks, 2008). Şekil 3a ve Şekil 3b'de bu kapsamda uygun olarak değerlendirilen bir park girişi örneği görülmektedir. Açık mekan, bahçe ya da park tasarımında belirleyici öğeler olan ve yönlendirme ile dolaşımı sağlayan yolların düzenlenmesinde; informal kavisli yollar tercih edilmektedir, doğrusal/düz akslar enerjinin hızlı akışını sağladığı için tercih edilmemekte; aksiyel düzendeki yollarda mümkün ise bitkilendirme ile bu yolların düz formu ve monotonluğu kırılmalıdır. Bu kapsamda, Şekil 4a'daki gibi bir döşeme uygulaması düz akslarda informelliği sağlayacağı için tercih edilebilecek çözümlerdir. Şekil 4b ve Şekil 5'da informal yollarla oluşturulmuş yürüyüş yolları da bu kapsamda önerilebilecek düzenlemelerdir.

Renk ve Aydınlatma; tasarlanacak alanın Pa-kuaya karşılık gelen bölümleri Şekil 6a'da verilen renkleri yansıtacak bitkisel elemanlarla ya da bu renkleri taşıyan nesnelere tasarlanması feng-shui açısından uygundur. Renk ve aydınlatma feng-shui ile yapılan tasarımlarda en önemli unsurdur. Parlak renkler, chi'yi çekerek mekanı canlandırmaktadır. Bir anlamda aynı renk fazla kullanılmamalı; bunun yerine çeşitli renklerin yoğunluğu, saflığı ve parlaklığı ile farklı kombinasyonlar yaratılmalıdır. Herhangi bir rengin farklı tonlarının kullanılması karmaşayı da engelleyecektir (Şekil 6b).

Aydınlatma ile de renklerin etkisi artırılabilir. Her mekan için güçlü, yumuşak bir aydınlatma ya da bunların karışımı kullanılabilir (Webster, 2000). Aydınlatma kapsamında değerlendirildiğinde; park ve bahçelerde parlak ışık çok önemlidir, bu etki çiçekler ile artırılabilirken, beyaz donatı elemanları ile de sağlanabilmekte (beyaz bank ve heykeller gibi) ya da güneş ışığından doğrudan yararlanarak da aydınlık ortamlar oluşturulabilmektedir. Bu kapsamda bahçenin belirli bölümlerinin doğrudan ışık alması için boş bırakılması önerilmektedir. Çalı ve ağaç gruplarına ise bu alanlarda yer verilmemelidir.

Şekil 3a. Park girişi (Orijinal, 2007)

Figure 3a. Park entrance (Original, 2007)

Şekil 3b. Park girişi (Orijinal, 2008)

Figure 3b. Park entrance (Original, 2008)

Şekil 4a. Düz akslarda kullanılabilir döşeme örneği (solda)

Figure 4a. Floor covering design which can use on pedestrian way

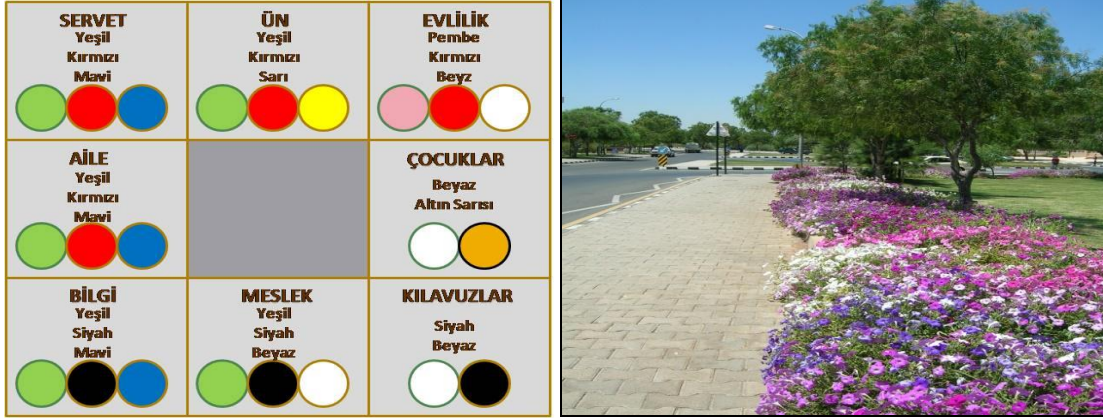
Şekil 4b. İnfomal yollarla oluşturulmuş bir park alanı (Orijinal, 2007) (sağda)

Figure 4b. Park area which is created informal way (Original, 2007)

Şekil 5. İnfomal yollarla oluşturulmuş bir park alanı (Orijinal, 2007)

Figure 5. A park which was created informal way (Original, 2007)

Şekil 6a. Pa-kua ve renkler (Orijinal, 2008)

Figure 6a. Pa-kua and colors (Original, 2008)

Şekil 6b. Bitkilerin renk özelliğinin kullanımı (Orijinal, 2005)

Figure 6b. Color features of ornamental plants (Original, 2005)

Bitkisel Tasarım; Bahçede bulunan sağlıklı bitkiler olumlu ve pozitif enerjinin işaretleridir. Bunun sağlanabilmesi için; iyi bakım ve koruma gereklidir. Rüzgardan eğilmiş, kurumuş bitkilerden ve yabancı otların sarmış olduğu çim alanlardan kaçınılmalıdır. Bitki seçiminde yapısına ya da diğer peyzaj yapılarının ölçeği ile uyumlu olan türler form ve renk özellikleri kapsamında seçilmelidir.

Dikenli ve sivri uçlu bitkilerin kullanılması feng-shui tasarımlarında önerilmemektedir (*Rosa sp*, *Yucca sp.*). Bunun nedeni ise bu tür özelliklere sahip bitkinin chi'nin enerjisini kesmeleridir. Uzun, yayılıcı, yerde sürünücü ve sarılıcı bitkiler ise bahçede dolaşan kişileri yanıltıp ayaklarına takılma riski oluşturdukları

için yürüyüş yollarında tercih edilmemelidir. Yuvarlak formu düzenli gelişen türler özellikle tercih edilmelidir. Bitkisel tasarımı destekleyecek diğer tüm peyzaj elemanları ise doğal malzemelerden oluşmalıdır. Seçilen bitki türleri ile her mevsimde farklı etkiler oluşturacak süprizli bir bitkisel etki yaratımı hedeflenmelidir. Örneğin kış mevsimi için herdemyeşil parlak renkte meyveye sahip olan türler seçilmelidir. Böylece açık alanlarda bu bitkilerin mekan yaratma özelliklerinden de yararlanılmış olacaktır. Bahçede bitkilerin yapraklarını döktükleri dönemler düşünülerek onların kaligrafik özelliklerini destekleyecek süs ve heykeller kullanılarak görsel nitelik artırılmalıdır (Şekil 7).

Şekil 7. Bitkilerin kaligrafik özellikleri ve mekan yaratma (Orijinal, 2006)

Figure 7. Creating space with calligraphic features of plant (Original, 2006).

Yeşil alanların girişlerinde bitki kasaları ya da bitki kompozisyonları ile renkli bitkilere yer verilmelidir. Kurumuş ve ölü bitkiler alandan uzaklaştırılmalıdır. Feng-shui’de önerilen aslan veya köpek figürler ya da benzeri plastik objeler kullanılmaktadır. Ana girişi tamamen kapatan çalı ve ağaçlar enerji akışını engellemektedir. Eğer bu kesimlerde bitki dikilecekse insan ölçülerine oranlı küçük ağaççıklar tercih edilmeli, çok geniş çaplı ve boylu bitkilerden kaçınılmalıdır. Ana girişlerin ışık alması bitki veya diğer peyzaj elemanları ile engellenmemelidir (Diamond, 2006).

Peyzaj Yapıları ve Yapısal Öbjelerin Kullanımı (Elementlerin Kullanımı); Dış mekanda, 5 elementin kullanımında ise bu elementlere ait peyzaj elemanları önerilmektedir. **Ahşap;** esnekliği simgelemektedir; bu kapsamda farklı ahşap türleri, bambu, saz, pamuk ve keten feng-shui kapsamında önerilen elemanlardır, **ates;** canlılığı ve güçlülüğü simgelemektedir, doğal ve yapay ışık kaynakları bu kapsamda kullanılabilir peyzaj öğeleridir, **su;** yeniliği

simgelemektedir, su yüzeylerine ek olarak cam ve ayna önerilen diğer malzemelerdir, su yüzeylerinin yanı sıra havuzlar hem ayna hem de suyu barındıran elemanlardır, **metal;** donatı elemanlarının kullanımı önerilmektedir (Şekil 8a), **toprak** ise kil, seramik, taş, mermer, granit şeklinde tasarımda kullanılabilir elemanlardır (Şekil 8b).

Kaya ve taşın dış mekanda kullanımları, dağı/yüksekliği simgeleyen doğal elemanlar biçimindedir. Konut bahçelerinde kullanılması durumunda arka cephelerde kullanımı önerilmektedir. Şekil 9a’da bir Uzakdoğu bahçe uygulamasında taş ve kaya kullanımı görülmektedir.

Su Yüzeyleri; dış mekanda kullanılan su yüzeyleri tasarım elemanları olarak önemlidir. Ancak su akışının dengesiz ve su yüzeyinin kirli olduğu durumlar feng-shui bakımından olumsuz ortamlar ve çevreler yaratmaktadır. Bitkilendirilmiş su yüzeyleri de mekana zenginlik ve estetik katkı sağlayacak uygulamalardır (Şekil 9b).

Şekil 8a. Metal bir plastik objenin bahçede kullanımı (Orijinal, 2007)

Figure 8a. A plastic object in the park (Original, 2007)

Şekil 8b. Toprak malzemeden oluşan donatı elemanları ile bitki kullanımı (Orijinal, 2006)

Figure 8b. Planting design with furnished material which took shape from soil (Original, 2006)

Şekil 9a. Kaya bahçesi (Orijinal, 2008) Şekil 9b. Bitkilendirilmiş su yüzeyleri (Original, 2007)
Figure 9a. Rock garden (Original, 2008) Figure 9b. Pond plants (Original, 2007)

Tasarımda Dikkat Edilecek Unsurlar; dış mekanda feng-shui ile tasarımı engelleyen en önemli etmen “chi”nin dolaşımının kesilmesi, durağanlaşması ya da çok hızlı akıp gitmesidir. Çok keskin açılı sert köşeler, bahçelerdeki yol ve yürüyüş izlerine hatalı bitki dikimi, karanlık ve atıl köşeler enerji akışını engelleyeceği ve negatif ortamlar oluşturacağı için kaçınılması gereken yaklaşımlardır. Hızlı akışı yavaşlatıp, durağanlığı harekete geçirecek sirkülasyon sistemi ile bu enerji akışını dengelemek mümkün olacaktır. Şekil 10’da feng-shui yaklaşımına göre dış mekan tasarımında dikkat edilmesi gereken unsurlar bir konut bahçesi ölçeğinde verilmektedir.

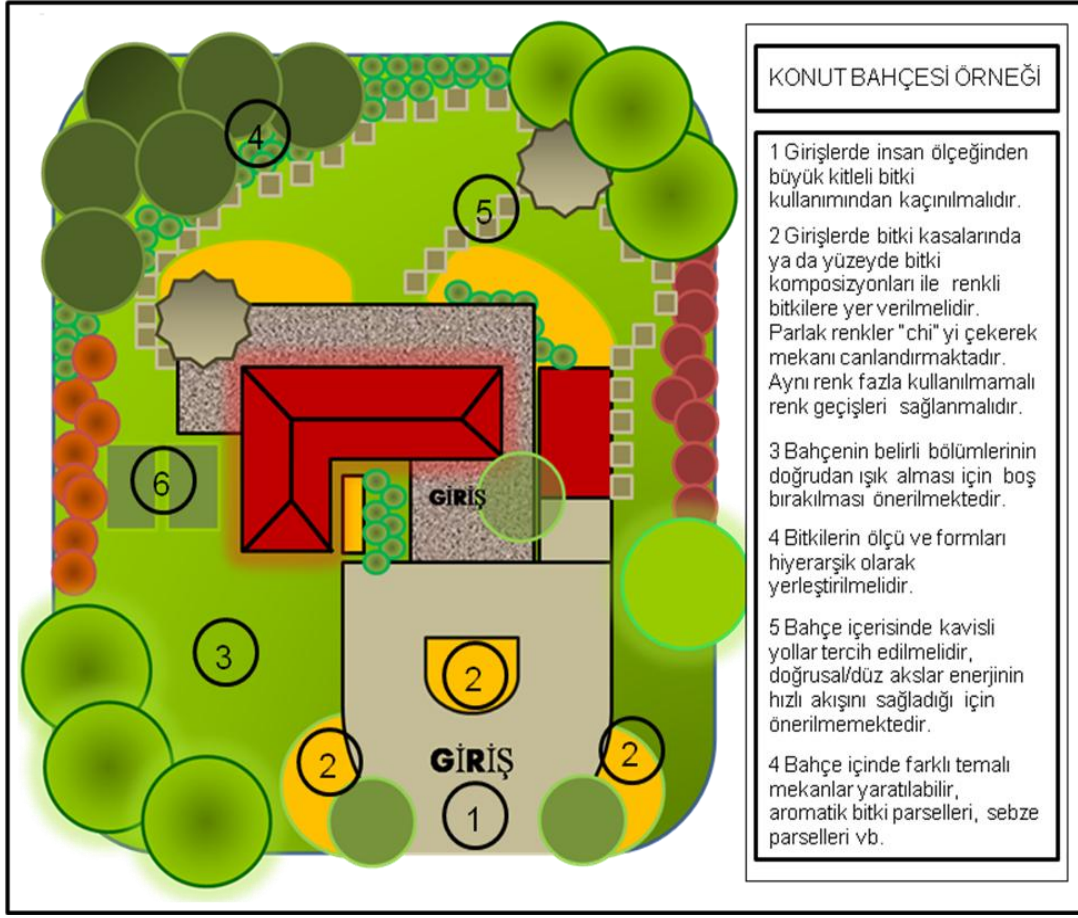
Sonuç

Feng-shui sadece mistik bir inancı sergilememektedir. Tasarımda fonksiyon ve estetik gibi kavramları da göz önüne alan cazibeli, huzur dolu, pozitif enerjiye sahip, ferah sağlıklı mekanlar yaratmayı hedefleyen bir tasarım aracı, yerleşim sanatıdır. Feng-shui ile tasarlanan açık yeşil alanlar tesadüfî olarak yerleştirilmiş alanlar değildir. Aksine ışık, renk, doku, biçim, ölçü gibi tasarım bileşenlerinin pozitif, olumlu, estetik, sağlıklı çevreler oluşturmak amacı ile kullanımındadır.

Sonuç olarak feng-shui terminolojisinde değinilen denge, uyum, birlik, ölçü (mekan ve insan ölçüsü) gibi kavramlar peyzaj mimarlığı tasarım disiplininin de ana elemanlarıdır. Bununla birlikte doğayı tasarımın bir bileşeni olarak değerlendirerek çevre ile bütünleşen açık mekan kurgulamalarının geliştirilmesi, yapay çevrelerden kaçınma, doğa duyarlı, enerji akışkan, olumlu, pozitif çevreler oluşumu gibi ortak felsefeleri bulunmaktadır. Enerjinin ve gün ışığının etkin kullanımı amacıyla yerleşim alanlarının yönlendirilmesi de peyzaj tasarımında feng-shui’de söz edilen biçimde ele alınmaktadır.

Feng-shui, yapı ve iç mekan tasarımında olduğu kadar açık mekan ve bahçe tasarımında da insanlar için konforlu, huzurlu, pozitif mekanların yaratılmasında değerlendirilmesi gereken ekolojik temelli, doğa duyarlı, korumacı bir felsefe olarak güncel tasarım kapsamında mutlaka göz önünde bulundurulması gereken bir olgu hatta pozitif-negatif enerji, kuantum fiziği, metafizik vb. fenomenlerin tartışıldığı bir süreçte kullanımı bir zorunluluktur.

Şekil 10. Feng-shui yaklaşımına göre dış mekan tasarımı; konut bahçesi örneği (Orijinal, 2008)

Figure 10. Outdoor landscape desing according to feng-shui (house garden) (Original, 2008)

Kaynaklar

- Chen,B., Y., Nakama and G., Kurima, 2007. Layout and Composition of House-Embracing Trees in an Island Feng-shui Village in Okinawa, Japan. *Urban Forestry & Urban Greening*, 7(1): 53-61.
- Collins, K., T., 2000. Batılılar İçin Feng Shui, Çevirmen: Güneş Tokcan, Dharma Yayınları (3. Baskı), İstanbul.
- Diomand, M., 2006. Landscape Feng-shui 10 Tips for a Feng-shui Garden, http://www.mariediamond.com/Articles/Diamond_feng_shui_landscape.pdf, USA, erişim tarihi: 02.10.2008.
- Jeffreys, P., 2000. Complementary Therapies in Nursing&Midwifery (Feng-shui for the Health Sector), 6:61-65, Harcourt Publisher Ltd, UK.
- Lau, S. S. Y., R., Garcia, Y.,Ou, M., Kwok, Y., Zhang, S., J., Shen, and H., Namba, 2005. Sustainable Design in Its Simplest Form: Lessons From the Living Villages of Fujian Rammed Earth Houses, *Structural Survey*, 25(5): 371-387.
- Lawler, J., and H., Ziegler, 2004. *Feng-shui Your Garden*, 288p.
- Mak, Y., M., and S., Thomas, 2001. The Art and Science of Feng Shui-A Study on Architects' Perception. *Building and Envir.*, 40 (3): 427-434.
- Río-Cidoncha, G. De.,J.,Martínez-Palacios, and J. E., Iglesias, 2007. A Multidisciplinary Model for Floorplan Design, *International Journal of Production Research*, 45 (15): 3457 – 3476.
- Sparks,S., 2008. "Harmony Gardens, Feng Shui: A change of luck-landscape design and feng shui", <http://www.harmonygardens.net/landscapedesign>, erişim tarihi: 13.07.2008.
- Webster, R., 2000. "101 Feng-shui Tips for the Home", Kitap Matbaacılık, İstanbul.
- Webster, R., 2002. "Feng-shui for Apartment Living", Melisa Matbaacılık, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd.Şti. İstanbul.